

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระนะ หมดกาลกฐินด้วย กาลกฐิน เห็นใหม่ ถึงคราวยุคที่เราได้ทำบุญเป็นยุค เป็นคราว หมดคราวแล้ว ถ้ามีครูบาอาจารย์อยู่ที่เหมือนกัน ในคราวของเราถ้ามีโอกาส มีครูบา อาจารย์ มีผู้นำ เราทำสิ่งใดเราทำด้วยความถูกต้องดีงาม ถ้าขาดผู้นำทำสิ่งใดก็ละล้าละลังๆ ภาวะ ของผู้นำ ถ้าภาวะผู้นำ ผู้นำที่สั่งสอนไว้ แล้วผู้ที่ได้นิสัย ได้นิสัยคือได้ฝึกหัดไว้ ถ้าฝึกหัดไว้มันก็มีหลักมีเกณฑ์ ถ้าไม่ได้ฝึกหัดไว้ละ คุณเมื่อดพันธุ์พีช เวลาเขาเก็บไว้ไม่ดี มันด้วยความชื้น ด้วย สิ่งของมันเก็บรักษาไว้ไม่ดี มันไปปลุกไปเพาะใหม่มันจะไม่งอกงาม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจของเราเราได้อบรมมา ได้บ่มเพาะมา ถ้าเราเก็บแต่สิ่งที่ดีๆ มา มันก็จะเป็นประโยชน์กับเรา แต่สิ่งที่เก็บดีๆ มามันดีของใครล่ะ? มันดีจากเปลือกภายนอกไป เวลาอ้อ อ้อครูบาอาจารย์ทั้งนั้นแหละ แต่ในหัวใจของเรามันต่อต้านไง คำว่า “ในหัวใจ ต่อต้าน” คือมันมองสิ่งที่เราได้เก็บมา สิ่งที่เราได้บ่มเพาะมานั้นดีความไม่ออก ดีความไม่ออก เราก็มองเป็นโลกๆ ถ้ามองโลกๆ เราก็ทำแบบโลกๆ ใจ ถ้ามองแบบธรรมนะ มองแบบธรรมมัน สะเทือนใจ

ถ้าสะเทือนใจ เห็นใหม่ เมื่อดพันธุ์ใดก็แล้วแต่ เราเก็บเรารักษาไว้ดี เวลาไปเพาะปลุก แล้วมันต้องออกเมื่อดพันธุ์อย่างนั้น คุณเมื่อดพันธุ์ที่ดี ปลุกแล้วจะเป็นทุเรียน เป็นเงาะ เป็นต่างๆ ถ้าเขาปลุกขึ้นมามันจะเป็นออกผลที่ดี แต่ถ้าเมื่อดพันธุ์มันไม่ดีไปปลุกที่ไหนมันก็ออกไม่ดี เมื่อดพันธุ์ที่ดี อย่างเช่นเงาะ ทุเรียนไปปลุกในที่แห้ง มันก็ไม่ออกดอกออกผล แต่มันรักษาลำต้น มันไม่ได้บางที่มันก็ตาย

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราอย่ากลัวหาญเกินไป ถ้าเรากลัวหาญเกินไป โดยโลกเขาบอกกัน เห็นไหม ถ้าเราแน่จริงๆ เราก็ปฏิบัติในเมืองก็ได้ ทำไมต้องอยู่ในป่าละ

คำว่า “อยู่ในป่าในเขา” อยู่ในป่าในเขามันเป็นการที่ว่ามันช่วยบ่มเพาะใจ อย่างเช่นเราไปเที่ยวป่าช้าๆ นี่คนเขาเที่ยวป่าช้าไปทำไม ถ้าเที่ยวป่าช้าขึ้นมา คุณอยู่ป่าช้า ป่าช้ามันมีแต่ความสดสังเวชทั้งนั้นนะ เราไปป่าช้าทำไม เราไปป่าช้าคิดว่าหัวใจเรามันคืนรนใหม่ละ แต่ถ้าเราอยู่ในเมือง เห็นไหม คุณคนกลัวผีๆ ถ้าอยู่ในที่สว่าง อยู่ในที่ชุมชนมันไม่กลัวผี แต่ถ้ามันอยู่คนเดียวมันกลัวผีไป

ไปเที่ยวป่าช้าก็เหมือนกันเป็นสิ่งที่โลกเขาไม่ต้องการ ภัยพิบัติที่จะรบกับตัวเองควรจะเป็นแบบนั้น ถ้าภัยพิบัติที่จะรบตัวเองมันไม่มีที่พึ่งที่อาศัย มันจะเข้าสู่ใจของเรา ถ้าคนที่มีความสติปัญญา เวลาไปอยู่ที่กลัวๆ ไปอยู่ที่มันสดสังเวช เขาจะระลึกถึงพุทโธ พุทโธ พุทโธ เพราะมันไม่มีที่พึ่ง เพราะสิ่งทางโลกนี้เรารู้เราก็ก็นึกได้แล้ว แต่ถ้าเรื่องจิตวิญญาณนี้เราไม่รู้เราไม่เห็น ไม่รู้ว่าใครจะมาทำร้ายเราได้ขนาดไหน เราต้องหาที่พึ่งของเราเพราะมันกลัวไป จิตได้สำนึกมันกลัว ทีนี้สิ่งที่กลัว นี่ภัยพิบัติที่ควรระวัง ระวังจะประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นไหม สิ่งนั้นมันจะเป็นประโยชน์กับเรา

แต่เวลาเราฟังมา เห็นไหม นี่ให้เที่ยวชูดงค์ ชูดงค์แล้วจะไปที่ไหนล่ะ ชูดงค์เราก็ก็นึกท่องกันไป ถ้าท่องท่องไปมันจะได้สิ่งใดเป็นประโยชน์กับเราละ เมล็ดพันธุ์ที่รักษาที่ดี สิ่งแวดล้อมก็ต้องดีด้วย ถ้าสิ่งแวดล้อมมันดี ในอากาศที่ดี ในแหล่งความชุ่มชื้นที่ดี ในดินที่ดี นี่เมล็ดพันธุ์นั้นจะเจริญงอกงามขึ้นมาเยอะ เราจะแสวงหาสิ่งนั้นกัน แสวงหาสิ่งที่เราจะเพาะพันธุ์ของเรา เพาะคุณงามความดีของเรา

เวลาเราปฏิบัติของเรา เห็นไหม หน่อแห่งพุทธะ หน่อแห่งพุทธะเราไปหากันที่ไหน

หลวงตาท่านพูดถึง เวลาหลวงปู่มั่นท่านไปถึงหนองอ้อ นี่เขาไปหาหนองอ้อๆ กัน ไปหากันที่ไหน? หนองอ้อมันอ้อขึ้นมาจากหัวใจ ถ้ามันอ้อขึ้นมาจากหัวใจ หัวใจมันอ้อ! ขึ้นมานี้มันเข้าใจได้หมดเลย แต่ถ้ามันจะแสวงหาหนองอ้อๆ ไปหาข้างนอกไปหาหนองอ้อ ไปหาแหล่งน้ำหรือ ไปหากลอง หาหนองน้ำหรือ...ไปหาหนองน้ำมันก็เป็นหนองน้ำ แต่คำว่าหนองอ้อๆ ท่านหนองอ้อ อ้อเข้ามาที่ใจนี้ แต่เราตีความของเราว่าเป็นแหล่งน้ำ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจะหาหน่อพุทธะ เราก็จะแสวงหาสิ่งที่เป็นพืชพันธุ์เป็นเมล็ดพันธุ์ต่างๆ เมล็ดพันธุ์อย่างนั้นมันเป็นสิ่งที่เป็นบุคลาธิษฐาน ย้อนกลับมา เห็นไหม ทวนกระแส เราจะเข้าไปสู่จิตของเรา ถ้าเราเข้าไปสู่จิตของเรา นี่หน่อพุทธะที่เกิดเกิดที่นี่ เกิดที่นี่เพราะเหตุใด เกิดที่นี่เพราะมีสติ มีสมาธิ มีปัญญา

ถ้ามีสติ มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นมา การกระทำนั้นมันเป็นสันตภิฎฐิโก มันเป็นปัจจัยตัดตั้ง มันรู้จำเพาะตน มันรู้โดยความชัดเจนของใจนี้ ถ้าใจนี้มันรู้ของมันโดยความชัดเจนของมัน มันจะสงสัยไหม แต่ถ้าใจของเราไม่รู้โดยความไม่ชัดเจน เวลาไปหาครูบาอาจารย์นะ “สิ่งนั้นคืออะไร สิ่งนั้นคืออะไร” สิ่งที่เราไม่รู้ เราเห็นเรายังเข้าใจไม่ได้ นี่เราเห็นจริงไหม? จริง แต่ความเห็นนั้นไม่จริงไม่จริงเพราะอะไร? ไม่จริงเพราะมันมีสมุทัย มันมีกิเลสของเราเจือปนกันสิ่งนี้มา เจือปน เห็นไหม มันเป็นอนุสัย มันนอนเนื่องมากับจิต มันนอนเนื่องกับความรู้สึกเรานี้ ความรู้สึกของเรา เราไม่รู้สิ่งใดเราสงสัยไหม? เรามีความสงสัยเป็นพื้นฐาน เพราะอะไร เพราะเรามีอวิชชาอยู่ที่หัวใจ เพราะเรามีอวิชชา เราถึงมีการเกิดและการตาย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อค้นที่นี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาวางธรรมวินัยนี้ไว้ วางธรรมวินัยมาตั้งแต่ ต้นไม้มันมีตั้งแต่เปลือก มีกระพี้แล้วมีแก่น ถ้ามีแก่นของมัน แก่นของศาสนา คือ อริยสัจ แต่คนที่จะเทศน์ อริยสัจ พระพุทธเจ้าเวลาจะเทศน์กับฆราวาส จะเทศน์อนุปฺพพิททา อนุปฺพพิททาคืออะไร? คือการให้ทาน คือให้ทานคือรักษาศีล พอรักษาศีลนะ พอให้ทานรักษาศีลของเรา จะไปเกิดไปไหน? ไปเกิดเป็นเทวดา นี่ไปเกิดนรกสวรรค์ ให้ถือเนกขัมมะ เนกขัมมะคือเรื่องของตัวเอง เนกขัมมะคือเรื่องพรหมจรรย์

ถ้าถือพรหมจรรย์ พรหมจรรย์เราไม่ต้องการนรกสวรรค์ต่างๆ เราต้องการหัวใจของเรา เราต้องการสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าฐานที่ตั้งแห่งการงานมันจะย้อนกลับมาที่ในหัวใจของเรา

ถ้าเราทำของเรา อนุปฺพพิททา เราทำของเราสมควรแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเทศน์อริยสัจ เทศน์ถึงแก่น ที่นี้เราทุกคนอยากได้แก่น ทุกคนอยากได้ความดีที่จะพ้นจากทุกข์ แล้วก็คาดการณ์ไปจินตนาการกันไปมันกลับไปเป็นกระพี้ไป มันกลับไปเป็นเปลือก เป็นเปลือกเพราะอะไร เป็นเปลือกเพราะเป็นความรู้สึกนึกคิดมันไม่ใช่ภาวนามยปัญญา เป็นโลกียปัญญา เพราะปัญญาอย่างนี้มันเกิดจากอวิชชา

เรามีความรู้สึกนึกคิด พอมีความรู้สึกนึกคิดมันกระทบสิ่งใดละ กระทบสิ่งใดเราก็ตีความไปตามแต่ทางวิชาชีพ ใครมีการศึกษามาอย่างไร จะมองสถานการณ์ที่เราเห็นตามวิชาชีพของเราเห็นใหม่ เวลาสิ่งใดที่กระทบนี้สิ่งเดียวกัน ร้อยคนก็ร้อยอย่าง ร้อยคนก็ร้อยความคิด ร้อยคนร้อยความคิด เห็นใหม่ นี่ไงที่ว่าสิ่งนั้นเป็นเปลือกๆ เป็นเปลือกเพราะมันเป็นความคิด มันเป็นสังขาร มันเป็นขันธ ๕ นีรูปร่าง เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณไง แล้วกระทบอายตนะ ถ้ากระทบ นี้ลมพัดมา ลมพัดมาผิวหนังกระทบ อุณหภูมิแตกต่างกัน บางคนพอใจ บางคนไม่พอใจ บางคนขัดข้องในหัวใจ เห็นใหม่ กระทบเดียวกัน ทำไมมันแตกต่างกันไป

นี่ไงบอกว่า สิ่งที่มีมันเป็นเปลือก มันเป็นโลกีย์ปัญญา มันเป็นความรู้ของอวิชา อวิชาเพราะอะไร อวิชาเพราะจิตของเรามันมีอวิชาฝังอยู่ในหัวใจ พอฝังอยู่ในหัวใจ สิ่งต่างๆ ที่รับรู้ขึ้นมา นี่เมล็ดพันธุ์ๆ ที่เราจะแสวงหากัน เราจะปลูกหน่อพุทธะขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้าปลูกหน่อพุทธะขึ้นมาในหัวใจของเรา เรามีเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์คือภวาสวะ คือภพ คือฐิติจิต คือจิตของเราแน่ละคือเมล็ดพันธุ์ แต่เมล็ดพันธุ์มันโค่นครอบงำไปด้วยอะไรละ มันโค่นครอบงำไปด้วยอะไร? มันโค่นครอบงำด้วยความไม่รู้ไง ด้วยพญามาร ด้วยสมุทัยไง

ในเมื่อมีสมุทัย สมุทัยความรู้มันก็ตีค่าไปตามความรู้ของมัน พอความรู้ของมันเราพิจารณา เห็นใหม่ นี่ครูบาอาจารย์บ่มเพาะเรา มา ครูบาอาจารย์บ่มเพาะเรา มา ถ้าครูบาอาจารย์บ่มเพาะเรา มา ถ้าเราตีความสิ่งนั้น เข้าใจสิ่งนั้น ถ้าไม่เข้าใจสิ่งนั้นเราต้องพยายามทำหัวใจของเราให้มีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมาแล้วเราจะเข้าใจสิ่งนั้น

ถ้าเราไม่เข้าใจสิ่งนั้นเราอ้างคำพูด คำพูดทุกคนอ้างได้หมดแหละ เวลาเราอ้าง เห็นใหม่ พุทธพจน์ๆ ทุกคนพูดพุทธพจน์หมดนะ แต่ถามกลับไปทีไรในหัวใจของบุคคลคนนั้นว่าทุกข์ไหม ...นี่พุทธพจน์สอนอย่างนั้น ทำไมเราไม่เข้าใจธรรมะตามอย่างนั้นล่ะ เราเข้าใจไม่ได้ เราเข้าใจไม่ได้เพราะจิตของเรามันไม่เปิด มันไม่ยอมรับหรอก แต่สิ่งที่เราไปศึกษามาศึกษาเพราะอะไร ศึกษาเพราะมีศรัทธา มีศรัทธาความเชื่อเราก็ตีศึกษาของเรา มา ศึกษามาแล้วมันเข้ามานี่มันเป็นธรรมหรือยังละ? มันเป็นธรรม เป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญาของการศึกษา ศึกษาที่เป็นทฤษฎี เห็นใหม่ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ศึกษาปริยัติมาเราต้องปฏิบัติ เราทิ้งทฤษฎีแล้วเราต้องทำให้เกิดความจริงขึ้นมา นี่เกิดทำความจริงขึ้นมา ทำความจริงขึ้นมาทำโดยความถูกต้องชอบธรรมใหม่

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ขึ้นมา อาหารคาวส อุกคคาบสบอกว่ามีความรู้เสมอ เรา เป็นศาสดาได้เหมือนเรา สอนได้เหมือนกัน ทุกคนยกย่องเจ้าชายสิทธัตถะมหาศาล หลายสำนักมากยกย่องเจ้าชายสิทธัตถะ เห็นไหม นี่ไม่ชอบ ไม่ชอบเพราะในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาจะยกย่องขนาดไหน แต่จิตใจเรายังมีทุกข์ จิตใจเรามีวิชาครอบงำใจเรา อยู่ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธ

เวลาปฏิเสธ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาแสวงหาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง นี่ระลึกถึงตั้งแต่เป็นราชกุมาร เป็นราชกุมารอยู่ที่โคนต้นหว่า กำหนดลมหายใจเข้า-ออก เพราะมันยังไม่มีใครสอน เขาสอนเขาก็สอนกันไป ฆานสมาบัติเขาก็สอนกันไป ฆานสมาบัติเป็นฆานสมาบัติ เราควบคุมไม่ได้ พอควบคุมไม่ได้ เพราะฆานสมาบัติมีกำลังของมัน รู้วาระจิต อภิญญา ๖ มันรู้ไปหมด รู้ส่งออกไป เราจะหาหน่อพุทธะ แต่เราไปคูเรือกวานไร่นาของคนอื่น แล้วหน่อพุทธะของเราอยู่ที่ไหนล่ะ

นี่เราย้อนกลับมา นะ ทำมาจนสิ้น นี่ครูบาอาจารย์ต่างๆ เจ้าลัทธิต่างๆ ไปศึกษากับเขา มาจนหมดแล้วล่ะ สุดท้ายก็กลับมาอานาปานสติกำหนดลมหายใจเข้าออก ลมหายใจเข้าออก เห็นไหม ตั้งแต่ระลึกถึงราชกุมารนั้น พอจิตมันสงบระงับเข้ามา นี่โดยข้อเท็จจริงของมัน เห็นไหม ถ้าจิตสงบเข้าไปแล้ว จิตสงบเป็นตัวของมันเอง จิตเป็นตัวของมันเอง มันจะรู้จักตัวของมันเอง ถ้ารู้จักตัวของมันเอง นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ เพราะจิตดวงนี้ได้สร้างบุญกุศล ได้เวียนตายเวียนเกิด ได้สร้างสิ่งสะสมมาในใจ ข้อมูลมันสะสมมาในใจ พอจิตสงบเข้าไปสู่ข้อมูลในใจ เข้าสู่ข้อมูลในใจมันก็แสดงตัวออกมาโดยธรรมชาติของมัน เห็นไหม

แต่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีบารมี นี่ตามดูไม่มีที่สิ้นสุด บุปเพนิวาสานุสติญาณไม่มีที่สิ้นสุด ดึงกลับมา ไม่ตามข้อมูลนั้นไป ไม่ตามสิ่งที่หัวใจมันเกิด ข้อมูล ไม่ตามข้อมูลในใจของเราไป ไม่ตามข้อมูลในใจ นี่ย้อนกลับมา ย้อนกลับมาจิตสงบมัน ลึกเข้าไป ถ้าลึกเข้าไปยังมีวิชาอยู่ ยังมีความไม่รู้อยู่ มันจุตูปปาตญาณ มันต้องไปเกิดอีก สัตว์โลกเขาเกิดมาทั่วโลกดินแดน จิตนี้ก็ต้องเกิดเหมือนกัน นี่เวลาไปเกิด ไปเกิดสิ่งใด ถ้ามันมีเหตุมีผลของมัน มันก็ต้องไปเกิดตามข้อเท็จจริงของมัน เห็นไหม นี่ดึงกลับมา ดึงกลับมาคือดึงกลับมาสู่สัมมาสมาธิ ดึงกลับมาสู่จิตติจิต นี่หน่อพุทธะ หน่อพุทธะดึงกลับมาที่ใจของตัวเอง

เวลาใจของตัวเองมันพิจารณาของมัน เห็นไหม นี่ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้น ปัจจุบันนั้น เวลาความรู้สึกนึกคิด ความคิดของเรา คุณีพลังงานคือตัวจิต ตัวจิตเวลามันส่งไป ความคิดเราส่งไปที่สมอง คุณีสมองมันจะไปได้เร็วมาก คุณีพุดอยู่นี่ลื่นมันพันๆ อยู่มันเพราะอะไรล่ะ ใครส่งมัน? สิ่งที่ส่งมัน เห็นไหม นี่เวลาจิตย้อนกลับเข้าไปเป็นปัจจุบัน ปัจจุบันมันไม่เคลื่อนออกไป มันเป็นปัจจุบัน อาสวัภษณญาณเกิดขึ้นมาระดับนั้น

ถ้าอาสวัภษณญาณเกิดขึ้นมาจากฐิติจิต อวิชชาเกิดมาจากอะไร? เราบอกอวิชชาคือความไม่รู้ อวิชชามันเกิดมาจากอะไร อวิชชามันเกิดที่ไหน ความไม่รู้มันเกิดที่ไหน มันเกิดที่ไหน แล้วมันตั้งอยู่ที่ไหน แล้วมันหลอกใคร นี่อาสวัภษณญาณเข้าไป เข้าไปพลิกฟ้าคว่ำดิน พลิกฟ้าคว่ำดินฐิติจิตอันนี้ พลิกฟ้าคว่ำดินนี้ฆ่าพญามารทั้งสิ้น อาสวัภษณญาณทำลายอวิชชาทั้งหมด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา นี่หน่อของพุทธะ แล้วพุทธะเกิดที่ไหน? เกิดที่กลางหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดที่ฐิติจิต

ในศาสนาพุทธเราบอกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม ชีวะ ชีวิตนี้มีค่ามาก มีค่าที่ไหน? มีค่าที่หัวใจนะ คุณีเวลาคนพิจารณา เขาพิจารณาสิ่งใดก็แล้วแต่ แต่ความรู้สึกนึกคิดเขาพร้อมอยู่นะ แต่ร่างกายของเขาพิจารณา นี่เพราะอะไร เพราะมันมีหัวใจใจ หัวใจนี้สำคัญ พิจารณาหรือคนปกติภาวนาได้เหมือนกัน เพราะเวลามันพัน มันพันที่จิต มันไม่ได้พันที่ร่างกายนี้ มันพันที่จิต จิตนี้มันพันได้

ถ้าจิตมันไม่พันไป เวลาตายไปชาตินี้ที่ได้สร้างมานี้มันก็จะสะสมกับจิตนี้ไป เพราะชีวิตหนึ่งทั้งชีวิตนี้มันได้ทำคุณงามความดีมา ทำชั่วมามันก็จับลงไปที่จิตนี้ แล้วจิตนี้ก็ตายไป สิ่งที่เราทำชั่วมันจับลงที่นั่น เพราะว่าอะไร เพราะ อวิชชาปุจฉยา สงฺขารา สงฺขาราปุจฉยา วิญญาณํ นี่สิ่งที่ว่าสัญญาๆ สัญญาที่เราทำกันอยู่นี้มันเป็นสัญญากระทบในชาติปัจจุบันนี้ เวลามันย่อยสลายลงไปแล้ว นี่ขันธ ๕ ขันธ ๕ อย่างหยาบ ขันธ ๕ อย่างละเอียด ปัจจยาการที่มันละเอียดลึกซึ้ง นี่ปฏิสนธิจิต จิตที่มันปฏิสนธิวิญญาณอันนั้น มันจะจับลงไปที่นั่น

ถ้าจับลงไปที่นั่น สิ่งทำดีทำชั่วมันจับลงที่นั่นหมด ใครเป็นคนทำดีทำชั่วมันจะจับลงที่ใจตัวเองหมด แล้วถ้าใครภาวนาขึ้นมา เกิดปฏิภาณไหวพริบขึ้นมา ปัญญาเกิดที่นั่นหมด ถ้าที่นั่นเกิดขึ้นมา เห็นไหม คนเราเกิดมาเวียนตายเวียนเกิด บางคนเกิดมานี้ไชร่มากเลย เพราะอะไร เพราะเขาทำของเขา มา บางคนเกิดมาพ่อแม่อยากให้ฉลาด แต่เขาก็เป็นของเขา

นี่หน่อพุทธะมันเกิดที่นั่น ความดีความชั่วมันซบลงที่นั่น เพราะเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเชื่อสิ่งนี้แล้ว เราพยายามทำคุณงามความดีของเรา เราทำคุณงามความดีของเรา โลกจะว่าเราโง่ เราไม่ทันคน เราไม่เอาโรคเอาเปรียบใคร นั่นมันเรื่องของโลกพูด แต่ถ้าเป็นเรื่องของธรรมละ เราเป็นคนที่มีศีลศรัทธาสุจริต เคารพตัวเอง รักชีวิต รักใจของเรา เราดูแลใจของเรา ใครจะว่าโง่ฉลาดนั่นเขาว่า แต่จิตใจของเรา เราดูแลจิตใจของเรา แล้วพัฒนาจิตใจของเราเอง สุข ทุกข์ ดี ชั่ว ใจของเรา รู้ ถ้าใจของเรา รู้ นี่เวลาภาวนาเข้ามามันจะละเอียดเข้ามาๆ แล้วมันจะทำตัวของมันได้

สิ่งที่เราเกิดมา เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ศาสนานี้มีคุณค่ามาก แต่เวลาเราศึกษา ศึกษาในแง่มุมของใครละ? ศึกษาในประเพณีวัฒนธรรมเราก็ได้ประเพณีกัน ศึกษาเข้าไปสู่จิตเราก็จะได้สู่จิตกัน ศึกษาแบบจิต แบบโลกๆ มันก็ได้อภิญา ศึกษาแบบอริยสัจมันก็เข้าไปสู่อริยสัจ ไปทำลายอวิชชา ศึกษาไปแล้วมันเข้าไป นี่เวลาเข้าเป็นสมาธิ จิตสงบเข้าไปมันมีมิจจาสมาธิก็มี สัมมาสมาธิก็มี เวลาปัญญาๆ ขึ้นมามีจักษาก็มี ปัญญาของกิเลส กิเลสมันหลอกใช้ ใจ กิเลสมันพลิกธรรมะให้เข้ามาทำลายเรา เรายังไม่รู้เลยว่าสิ่งนี้กิเลสมันเอาธรรมะมาอ้างอิง นี่นิพพาน ลึนกิเลสหมดแล้ว ทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำอะไรเลย เห็นไหม กิเลสมันเอามาหลอกเราก็ได้ นี่ปัญญาๆ มิจจาก็มี สัมมาก็มี

ฉะนั้น เรามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์จะคอยชี้คอยแนะ คอยชี้คอยแนะ ถ้าจะเป็นครูบาอาจารย์ของคนมันต้องผ่านประสบการณ์ของมันมา จิตนี้ได้ผ่านวิกฤติ วิกฤตินะ นี่ที่ครูบาอาจารย์บอกว่าธรรมะอยู่ฟากตายๆ เวลาฟากตาย เวลาถึงที่สุดแล้วมันเอาความตายมาหลอก เอ็งต้องตาย เอ็งต้องตาย แต่ถ้าคนมีสตินะ ขอดูว่าอะไรตายก่อน สิ่งใดในใจนี้อะไรตายก่อน มันมีอะไรตาย ถ้ามีสติว่าอะไรจะตายหรือไม่ตาย สติมันสมบูรณ์นี้ตายไม่มีหรอก แต่เวลามันหลอกนะ ตายๆๆ เราก็เลิก พอตายเราก็กลัวตาย เราก็ปล่อยวาง กิเลสมันก็ขี้ม นี่เอาความตายมาต่อรองกับเรา

แต่ถ้าเวลาอะไรจะตายก่อน ขอดูว่าอะไรตายก่อน เวลาตายนี้สิ่งใดออกจากร่างกายนี้ไปก่อน ถ้าสติมันทันอย่างนี้มันจะตายไปไหนเพราะจิตมันรู้ เพราะตัวจิตมันจะเกิดจะตายก็ตัวมันนั่นแหละ แล้วตัวมันคิดได้ขนาดนี้มันจะตายไหม? ที่มันจะตายเพราะมันเพลินใจ เวลามันสลบมันซ็อกนั่นแหละมันไม่มีสติ นั่นแหละมันตาย ถ้ามีสติมันจะตายไปที่ไหน ถ้ามันไม่ตายขึ้นมาเพราะอะไร เพราะเราประพฤติปฏิบัติ เราสู้ทันของเรา

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าเรารู้จักจิตของเราแล้ว เราจะรู้จักจิตของ
ทุกๆ คน เราจะเข้าใจโลกธาตุนี้ทั้งหมด เพราะเราเข้าใจตัวเรา เอวัง